

Csecsemő- és kisgyermeknevelő szak neveléstudományi zárókollokviumának témakörei

2025/2026

A ZÁRÓKOLLOKVIUM TARTALMA

A zárókollokvium a 4. félévben a *CS17NA06A09/CS17LE06A08 Kisgyermekpedagógia előadás* kurzushoz kapcsolódó átfogó vizsga az első négy félév pedagógiai, pszichológiai tárgyainak tartalmából.

PSZICHOLÓGIAI TÁRGYAK:

Bevezetés a pszichológiába

A játék pszichológiája és pedagógiája

Fejlődéslélektan

Pedagógiai pszichológia

PEDAGÓGIAI TÁRGYAK:

A koragyermekkorai nevelés elmélete

Kisgyermekpedagógia előadás és gyakorlat

KORAI INTERVENCIÓ:

Gyógypedagógiai alapismeretek

A zárókollokvium 2025/2026. tavaszi félévben jelenléti, írásbeli vizsga a vizsgaidőszakban.

TÉMAKÖRÖK

Az alábbiakban összefoglaljuk azokat a témaköröket, melyek ezeken a kurzusokon előfordultak, a legfontosabb fogalmakkal és szakirodalmakkal. A szakirodalmaknál felsoroljuk, hol nézhetnek utána a témának és a fogalmaknak. Az alternatív szakirodalmakat azért adtuk meg, mert ezekben is megtalálhatók a tanuláshoz szükséges információk, amennyiben a főbb szakirodalmak nem elérhetőek, illetve ajánlott az olvasásuk, mivel árnyalják a főbb szakirodalomban olvasottakat. Illetve egy év múlva a záróvizsgára való felkészüléshez is ajánlottak.

Figyelmükbe ajánljuk a szaktars.hu oldalt, melyen több tankönyv is elérhető.

szaktars.hu

EDU ID bejelentkezésre kell kattintani, majd ki kell választani az Eötvös Loránd Tudományegyetemet a legördülő listából, ezt követően az ELTE IIG-s bejelentkező felületre jutnak, az ELTE-s adataik (xyz@student.elte.hu emailcím és jelszó) megadásával be tudnak lépni.

Néhány, több tételhez is megadott tankönyv lelőhelye a szaktars.hu oldalon:

- Cole, M. – Cole, S.R. (2006): *Fejlődéslelektan*. Osiris, Budapest
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslelektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=0&layout=s>
Digitális Tankönyvtárból is letölthető:
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. II.* Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-2-2017/?pg=0&layout=s>
Digitális Tankönyvtárból is letölthető:
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>

Átfogó irodalmak a kisgyermeknevelésről és a kisgyermeknevelő szakmáról:

A magyarországi csecsemő- és kisgyermeknevelő BA-képzés első tíz éve. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat* 2020/1. szám <http://ojs.elte.hu/gyermekneveles/issue/view/38>

Nyitrai Ágnes, Murányi Beáta és Szurominé Balogh Mónika (2022): Gyermekek napközbeni ellátásához illeszkedő standard. Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények. Családbarát Magyarország Központ, Budapest.

http://admin.webgenerator.hu/uploads_customer/11114970/tud%C3%A1st%C3%A1r/Bolcsodei_ellatast_nyujto_intezm.pdf

Bölcsődei országos alapprogram

[A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja, 3. bővített kiadás by MagyarBölcsodekEgyesulete - Issuu](#)

<https://magyarbolcsodek.hu/hu/letoltesek/htmls/4980/>

Zárókollokviumhoz tartozó szakirodalmak mappája: [Szakirodalmak_cskgy_zarokollokviumhoz](#)

1. A FEJLŐDÉS ELMÉLETEI

- a fejlődés fogalma
- szakaszos vagy folyamatos fejlődés
- a fejlődés elméletei
- a fejlődést befolyásoló tényezők

KULCSFOGALMAK

- érés, fejlődés,
- pszichoanalitikus megközelítés, Freud, orális-, anális-, fallikus szakasz,
- kognitív megközelítés, Piaget, séma, szenzomotoros szakasz, műveletek előtti szakasz,
- legközelebbi fejlődési zóna, Vigotszkij,
- pszichoszociális megközelítés, Erikson (csecsemőkor, kisgyermekkor, óvodáskor),
- a fejlődés ökológiai szemlélete, Bronfenbrenner
- szociális tanulás, Bandura
- fejlődési rizikó, reziliencia

SZAKIRODALOM

Cole, M. – Cole, S. R. (több kiadás, ajánlott a legutolsó kiadás): *Fejlesztélektan*. Budapest: Osiris.

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Danis Ildikó, Farkas Mária, John Oates (2011): Fejlődés a koragyermekkorban: hogyan is gondolkod(j)unk róla? In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.)(2011): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 24–66. old. <http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

Danis Ildikó, Kalmár Magda (2011): A fejlődés természete és modelljei. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 76 - 125. old <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf>

2. TIPIKUS FEJLŐDÉSMENET A KÜLÖNBÖZŐ KÉPESSÉGTERÜLETEKEN

- mozgás-, kognitív és nyelvi fejlődés
- érzelmi-szociális fejlődés

KULCSFOGALMAK

- nyelv és kommunikáció fejlődése,
- mozgásfejlődés, nagymozgások, finommotorika, mozgásfejlődést támogató fizikai környezet,
- temperamentum, érzelmi fejlődés

SZAKIRODALOM

Cole, M. – Cole, S. R. (több kiadás, ajánlott a legutolsó kiadás): *Fejlődéslektan*. Budapest: Osiris.

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (szerk.) (2014): *Őrők*. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest. Tanácsadás szűrési időpontokban c. fejezet. 51–324. old.

<http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>

Nyitrai Ágnes és mtsai (2021): A gyermekfejlődési kérdőív alkalmazása a bölcsődében és az óvodában. Családbarát Magyarország Központ, Budapest.

https://gyermekut.hu/pdf/Gyermekfejlodesi_kerdoiv_alkalmazasa_online_220217.pdf

Ferenczi Szilvia Györgyi (2011). A szülő és a gyermek adottságai: temperamentum, személyiség – az egymásra hangolódás lehetőségei In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 282–319. old.

<http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf>

Gallai Mária, Vetier Anna (2011): Mozogj, érzékelj, légy aktív és egészséges! – testi növekedés, motoros és érzékszervi fejlődés, valamint az egészség. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 102–145. old.

<http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

Lakatos Krisztina (2011): Mutasd meg érzéseidet, de szabályozd viselkedésedet! In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 146–179. old.

<http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

Király Ildikó (2011): Figyelj, emlékezz, gondolkodj! – a kognitív képességek fejlődése. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 226–269. old.

<http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

Szomor Éva (2009): Kommunikáció és nyelvfejlődés. In: Balázs István (szerk.) *Gyerekek. Módszertani ajánlások a gyerekekkel végzett munkához a Biztos Kezdet Program munkatársai számára. Módszertani kézikönyv I.* Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. 75-87. old.

<http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/gyermekkotet.pdf>

3. KÖTŐDÉS

- a korai kötődés elmélete
- anya-gyermek kapcsolat
- biztonságigény kielégítése,
- a kisgyermeknevelő mint kötődési személy
- anya-gyermek játékok élményhátttere, ölbéli játékok

KULCSFOGALMAK

- Erikson: bizalom-bizalmatlanság,
- ragaszkodás, kötődés, Bowlby, elsődleges gondozó, biztonságigény, idegenfélelem
- Ainsworth, kötődési típusok (biztonságos, bizonytalan-elkerülő, bizonytalan-rezisztens, dezorganizált), biztonságos bázis,
- anya-gyermek játékok élményhátttere, ölbéli játékok,
- depriváció, szeparáció, átmeneti tárgyak,
- saját kisgyermeknevelő rendszer
- „elég jó” anya fogalma

SZAKIRODALOM

Oates, Jones (2010, szerk.): *Kötődési kapcsolatok. A kisgyermekkorai gondozás minősége*. Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Gyerekesély projekt. [ECiF1-Hu-final.pdf \(open.ac.uk\)](#)

VAGY

[Oates_Kötődési_kapcsolatok.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

F. Lassú Zsuzsa (2011). A kötődés és változatai a szülő mentális sérülékenységének kontextusában. In F. Lassú Zsuzsa (szerk.), *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban*. Eötvös Kiadó Budapest. 49–73 old. <http://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>

Falvay Károly (2001). Az első fejlődési szakasz játécai. In: B. Lakatos Margit (szerk.): *Játépszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak*. ELTE Tanító- és Óvóképző Kar. Bp. (ill. több kiadás) 129–139. old.

Tóth Ildikó (2011). Az érzelmi-társas kapcsolatok fejlődése: korai gondozás és kötődés. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.). *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 320 – 367. old. <http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf>

4. CSALÁDI SZOCIALIZÁCIÓ. A CSALÁDI ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA

- a család szerepe, funkciói, szerkezete, változása és változatai, a család társadalmi, gazdasági kulturális háttere
- az egyes családtagok (anya, apa, testvér, nagyszülő) szerepe a gyermekek életében
- a család mint rendszer, a családi élet változása, krízisek és kihívások a család életében
- nevelési stílusok, attitűdök a családban
- a családi nevelés főbb jellemzői napjainkban
- a családi és a bölcsődei nevelés együttműködése, a szülők és a kisgyermeknevelők kompetenciahatárai
- a laikus és a professzionális nézetek a nevelésről és ezek kölcsönhatása

KULCSFOGALMAK

- szocializáció, szocializációs szinterek,
- rendszerszemléletű megközelítés, családi rendszer
- nukleáris család, többgenerációs és nagycsalád, egyszülős család vagy családtöredék,
- családi funkciók,
- szülői nevelési stílusok,
- hátrányos helyzetű család és gyermek, családot támogató intézmények,
- család és intézmény kapcsolata,
- irányítási (vezetési) stílusok

SZAKIRODALOM

Solymosi Katalin (2017). Családi szocializáció. In N. Kollár Katalin; Szabó Éva (szerk.) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. I. kötet, Budapest: Osiris. 124 – 172. oldal.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Bátki Anna – M. Ribiczey Nóra (2021, szerk.): *Családkapcsolat. A sokszínűség pszichológiája*. Open Books Kiadó. 1. fejezet 9–54. old.

Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.) (2011): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 88–97 o. (Rendszerszemlélet a gondolkodásban c. rész)
<http://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf>

Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Kisgyermeknevelés a családban és a bölcsődében*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár. 21–117. old.
[kisgyermeknevelés a családban és a bölcsődében.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Szerepi, S. (2020). Az intézményes kisgyermeknevelés és a hátrányos helyzet kapcsolatának pedagógiai vonatkozásai. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(1), 39-46.
<https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.1.39.46>

5. ÁTMENET A CSALÁDBÓL A BÖLCSŐDÉBE

- a bölcsődei beszoktatás elvi-módszertani alapjai, folyamata
- a beszoktatás a kisgyermek, a szülő és a kisgyermeknevelő szempontjából
- a családi és a bölcsődei szokásrendszer összehangolása
- a beszoktatás következtében előforduló esetleges nehézségek, problémák és kezelésük

KULCSFOGALMAK

- adaptáció,
- szülővel történő fokozatos beszoktatás,
- átmeneti tárgy
- a beszoktatás következtében előforduló esetleges nehézségek, problémák és kezelésük (a kisgyermeknevelő elutasítása a gyermek vagy a szülő részéről, elhúzódó nyugtalanság, sírás, a játékok iránti közömbösség, étvágytalanság, alvási nehézségek, stagnálás, visszaesés a fejlődésben)

SZAKIRODALOM

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja.

https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/bolcsodei_orzagos_alapprogram_2023_issuu?fr=sNjY5ZTM3MjUzMjY

vagy <https://magyarbolcsodek.hu/hu/letoltesek/htmls/4980/>

A beszoktatás módszertana. Szocializálódás a családból a bölcsődébe. Magyar Bölcsődék Egyesülete, Budapest. https://issuu.com/magyarbolcsodekegyesulete/docs/tudastar_beszoktatás_issuu.

Bimbó Zoltánné (2015). Pedagógiai szempontok a bölcsődei élettér és életesemények megszervezéséhez, alakításához. In Nyitrai Ágnes (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 61–90.

[Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Kissné Zsámboki Réka (2015). A bölcsődei beszoktatás, a napirend és a játék pedagógiai aspektusai. In Nyitrai Ágnes (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 91–107. [Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Darvai Sarolta – Kontra József (2015). Bölcsőde és család kapcsolata és egymásra hatása a gondozásban. In Nyitrai Á. (szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. [Mindenképp olvassák el: Az egészségfejlesztés lehetőségei a szülőkkel való kapcsolattartás rendszerében c. alfejezetet 85–87.] 57–90. old.

[kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Pungorné Grebenár Katalin (2013). A bölcsődébe járó kisgyermek átmeneti tárgyai. *Új Pedagógiai Szemle, (11-12.)* oldalszám nélkül. <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-bolcsodebe-jaro-kisgyermek-atmeneti-targyai>
[Bölcsődei átmeneti tárgyak EPA00035 upsz 2013 11-12 040-049.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

6. A FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSA: ÉN-FEJLŐDÉS, ÖNÁLLÓSODÁS, KOMPETENCIA

- az én-fejlődés támogatásának speciális kérdései a bölcsődei csoportban
- a választási lehetőség biztosítása és a kompetencia alakulása
- az egyes nevelői attitűdök befolyása a kisgyermek kompetenciaigényének alakulására
- a kisgyermeknevelő feladatai a gyermek önállósodásának támogatásában
- a gyermek alapvető testi és lelki szükségletei

KULCSFOGALMAK

- én-fejlődés, éntudat, énkép,
- kompetencia, kompetencia igény, önállósodás
- önindította mozgás, testséma, énélmény, éntudat,
- önszabályozás

SZAKIRODALOM

Cole, M. – Cole, S. R. (2006): *Fejlődéslektan*. Budapest: Osiris. 10. fejezet: A társas és a személyes azonosságtudat megszerzése, ill. Az önszabályozás képességének fejlődése c. alfejezetek

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Kende Anna (2011). Mondd meg: szerinted ki vagy? – Az énkép és az identitás fejlődése koragyermekkorban. In Danis Ildikó – Farkas Mária – Herczog Mária – Szilvási Léna (szerk.)(2011): *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 348–378.
<http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.): *Pszichológia. Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Bp., 1999. Éntudat, énkép fejlődése. (148–153.)

Bimbó Zoltánné (2015): A korai évek nevelését szolgáló tevékenységek. In Nyitrai Ágnes (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2*. Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 21–60.
[Szemelvények a kisgyermeknevelés korebol II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

7. A FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSA: A JÁTÉK

- a csecsemő- és a kisgyermekkor játéka
- a kisgyermeknevelő feladatai a bölcsődei játék feltételeinek megteremtésében, a csoport játékkészletének összeállítása
- a kisgyermeknevelő megerősítő, támogató jelenléte
- bekapcsolódás a kisgyermek játékába: a bekapcsolódás javasolt és kerülendő módjai
- társas kapcsolatok a játékban
- a mesélés és a vizuális tevékenységek helyzetei
- a kisgyermek játéktevékenységnek megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a nevelésben

KULCSFOGALMAK

- a gyermek játéka, a játék jellegzetességei
- játékfajták: gyakorlójáték, szimbolikus játék, utánozó játék, szerepjáték stb.
- alapvető lelki igények és a játék; elaboráció,
- támogató jelenlét, bekapcsolódás, megfigyelés,
- társas kapcsolatok

SZAKIRODALOM

Nyitrai Ágnes és Korintus Mihályné (2017): *Játék az első években*. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft, Budapest. <https://macske.hu/wp-content/uploads/2020/06/macske.hu-modszertani-segedanyagok-jatek-az-első-eletevekben.pdf>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Cole, M. – Cole, S. R. (1997/2004): *Fejlesztélektan*. Budapest: Osiris. A tárgymutatóból kikeresni a „játék” tárgyszót, és a vonatkozó részeket elolvasni

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>

Gyöngy Kinga (2014): *A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata*. ELTE Eötvös Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 9-56. http://www.eltereader.hu/media/2014/06/GyongyK_ABolcsodei_READER.pdf

Korintus Mihályné, Nyitrai Ágnes, Rózsa Judit (2003): *Játék a bölcsődében. Módszertani levél*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest. http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/jatek_a_bolcsodeben.pdf

Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan*. Libri Kiadó, Budapest
Játékkal kapcsolatos fejezetek:

- A vázlatosan lejátszott cselekvés egész történést jelezhet
- A játék öröme
- A játékot a valóság táplálja
- Az együttlétől az együttműködésig
- Hagyományképződés óvodáscsoportokban

8. A TÁRSAS MEGISMERÉS FOLYAMATA A NEVELÉSBEN

- A társas megismerés. A benyomás alakulását befolyásoló, torzító tényezők. A tudatos megismerés szerepe.
- Sztereotípiák és előítéletek.
- Pygmalion-hatás (önbeteljesítő jóslat)
- A csecsemő- és a kisgyermek megismerésének pedagógiai és pszichológiai módszerei. (anamnézis, gyermekmegfigyelés)

KULCSFOGALMAK

- személypercepció,
- benyomás alakulását befolyásoló tényezők: elsőbbségi és újdonsági hatás, holdudvarhatás,
- sztereotípiák, előítéletek,
- önbeteljesítő jóslat,
- attribúció
- anamnézis

SZAKIRODALOM

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. II. kötet* Osiris Kiadó, Budapest

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-2-2017/?pg=0&layout=s>

Digitális Tankönyvtárból is letölthető:

<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>

- Szabó Éva: Személypercepció, attribúció, egyének és csoportok megítélése. 288-312.
- Kiss Paszkál - N. Kollár Katalin: Vélemények alakulása: attitűdök és az előítélet szerepe az emberek közti érintkezésben és a nevelésben. 335 – 374.

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. (több kiadás) III. fejezet (A közvetlen emberi kommunikáció csatornáit.) és IV. fejezet (A közvetlen emberi kommunikáció folyamatai és dinamikája.) <http://www.mek.oszk.hu/02000/02009/02009.htm>

Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban*. Flaccus Kiadó, Budapest. Az élettörténet megismerése, az ebből adódó feladatok. 16–29.

9. A BÖLCSŐDEI SZOCIALIZÁCIÓ, A SZOCIÁLIS VISELKEDÉSI SZABÁLYOK, A SZOCIÁLIS KOMPETENCIA ALAKÍTÁSA

- a szocializáció pedagógiai aspektusai
- a normaátadás, a normaközvetítés és a normakövetés alakításának kérdései
- direkt és indirekt nevelési módszerek a normakövető magatartás alakításában
- a családi és a bölcsődei nevelés kapcsolódásai a szociális kompetencia alakítása szempontjából

KULCSFOGALMAK

- szocializáció, szociális tanulás,
- utánzás, modellkövetés, azonosulás (identifikáció), belsővé tétel (interiorizáció)
- norma, normaátadás, normakövetés,
- formálás
- a direkt instrukciók
- szokásalakítás

SZAKIRODALOM

Solymosi Katalin (2017). Fejlődés, szocializáció és környezet. In N. Kollár Katalin; Szabó Éva (szerk.) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. I. kötet, Budapest: Osiris. 40 – 75. oldal

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=0&layout=s>

Digitális Tankönyvtárból is letölthető:

<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Bimbó Zoltánné (2015): A kisgyermeknevelés alapjai, a tevékenységek és a nevelés hatásrendszere. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár 7–20. old. [Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Bimbó Zoltánné (2015). A kisgyermeknevelés főbb feladatai az érzelmi és a szociális kompetencia fejlődésének támogatásában. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár 109 – 145 old. [Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Vajda Zsuzsanna és Kósa Éva (2005): *Neveléslélektan*. Osiris, Budapest. A szocializáció elméleti kérdései c. fejezetből a Hogyan zajlik a szociális tanulás c. rész <https://www.szaktars.hu/osiris/view/vajda-zsuzsanna-kosa-eva-nevelislektan-osiris-tankonyvek-2005/?pg=0&layout=s>

10. NEHEZÍTETT NEVELÉSI HELYZETEK

- a nehezített nevelési helyzet értelmezése
- a leggyakrabban előforduló nehéz helyzetek: elhúzódó, nyugtatásra nem reagáló sírás, félelem, agresszió, dac, önérvényesítés, elalvási nehézségek stb.
- a nehezített helyzetek lehetséges okai (a gyermekhez, a családhoz és a bölcsődéhez köthető okok)
- a kisgyermeknevelő segítő reagálásának jellemzői
- együttműködés a családokkal a nehezített helyzetek kezelésében

KULCSFOGALMAK

- félelem, agresszió, dac,
- konfliktus,
- feltétel nélküli elfogadás, empátia
- negatív és pozitív fejlődési kimenettel járó nevelői stratégiák

SZAKIRODALOM

Bimbó Zoltánné (2015): Nehéz helyzetek kezelésének pedagógiája. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből* 2. Kaposvári Egyetem, Kaposvár 145 – 176. old.
[Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Alternatív/ajánlott szakirodalmak

Gyöngy Kinga (2017). *Kezdő és tapasztalt kisgyermeknevelők viselkedésszabályozásának összehasonlítása*. Doktori (PhD) disszertáció. I.4. Viselkedésszabályozási stratégiák értékelése empirikus vizsgálatok tükrében c. alfejezet 33–42. old.
http://ppk.elte.hu/file/GYONGY_Kinga_disszertacio.pdf

Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (szerk.)(2014): *Őrzők*. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest. Gyermek normatív krízishelyzetei c. fejezet 505 – 546.
<http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>

Neszt Judit (2016). Bátorító nevelés a bölcsődében. *Gradus*, 3(1): 156 – 160.
http://gradus.kefo.hu/archive/2016-1/2016_1_ART_012_Neszt.pdf

11. A KISGYERMEKNEVELÉS INTÉZMÉNYEI, A KISGYERMEKNEVELŐ SZEMÉLYE, A KISGYERMEKNEVELŐ TERVEZŐ TEVÉKENYSÉGE

- kezdeményezés
- tervezhetőség, tudatosság és tervezés a kisgyermeknevelői munkában
- a három év alatti gyermekek családon kívüli ellátási formái, alternatívái
- a kisgyermeknevelő személyisége, mentális egészsége

KULCSFOGALMAK

- szakmai program
- csoportszintű és egyéni tervezés
- megfigyelés
- bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, családi bölcsőde, napközbeni gyermekfelügyelet, alternatív napközbeni ellátás
- mentális egészség, kiégés

SZAKIRODALOM

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.NM>

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV>

Nyitrai Ágnes (2015): Pedagógiai szemléletmód a bölcsődei nevelésben-gondozásban. In: Podráczky Judit (szerk.). *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1.* Kaposvár: Kaposvári Egyetem. 35–56. [szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_1.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Nyitrai, Ágnes. (2020). A gondozás-neveléstől a nevelés-gondozásig: kisgyermeknevelési koncepciók változásai a szakemberképzésben és a bölcsődei munkában. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(1), 15-25. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.1.15.25>

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. III.* Osiris Kiadó, Budapest. III. kötet, 35. A kiégés jelensége a pedagógus pályán 111–134. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-3-2017/?pg=114&layout=s>

Digitális Tankönyvtárból is letölthető:

<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2917>

ALTERNATÍV/AJÁNLOTT SZAKIRODALMAK

Bimbó Zoltánné (2015). A bölcsődei nevelés tervezése. In Nyitrai Ágnes (szerk.) *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.* Kaposvári Egyetem, Kaposvár 177 – 182. old.
[Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

12. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ CSECSEMŐK ÉS KISGYERMEKEK A BÖLCSŐDÉBEN

- Az intervenció fontossága – a perinatális időszaktól a kisgyermekkorig - a preventív ellátásban
- A gyógypedagógiai gyakorlatot jellemző orvosi szemlélettől vezető út a szociális modellig
- Az integrált bölcsődei nevelés típusai hazánkban (a szervezés, az intézmény vállalása és az elfogadás oldaláról történő megközelítés).
- Fogyatékoságból fakadó eltérő fejlődési ütem.
- Sérüléstípusok és jelzőtüneteik csecsemő-és kisgyermekkorban.
- A bölcsődei elhelyezést kijelölő szakértői vélemény tartalmi elemei.
- A csecsemő- és kisgyermeknevelő együttműködése az utazó gyógypedagógussal, a családdal.
- Az adaptív gondozás, -nevelés, -fejlesztés megvalósítása a differenciált nevelésben, gondozásban.

KULCSFOGALMAK

- szegregáció, integráció, inkluzív nevelés
- az integráció és fajtái
- szakértői bizottság, szakértői vélemény
- eltérő fejlődési ütem
- látás-, hallássérülés, testi fogyatékoság (mozgáskorlátozottság), értelmi-, beszéd-fogyatékoság, autizmus, pszichés fejlődési zavar (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdők)
- adaptív gondozás, -nevelés, -fejlesztés, differenciálás,
- utazó gyógypedagógus, a szakszolgálat munkatársainak ellátórendszere

SZAKIRODALOM

Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (szerk.)(2014): *Őrzők*. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest. Speciális ellátást igénylő gyermekek. c. fejezet. 611–626. <http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>

Rózsáné Czigány Enikő (2015): Korai intervenció: Sajátos nevelési igényű gyermekek a bölcsődében. In: Podráczky Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből I.* Kaposvári Egyetem, Kaposvár 83-119. [szemelvények a kisgyermeknevelés korebol I.pdf](#) (elte.hu email címmel érhető el)

Alternatív/ajánlott szakirodalmak

Csepregi András (szerk.)(2019): Ajánlások a fejlődési zavarok és az érzékszervi fogyatékoságok korai szűréséhez, állapotmegismeréséhez. Budapest: Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.

Meszéna Tamásné (szerk.)(2019): Kaleidoszkóp – Rendszerszemléletben a korai terápiás háromszög. Budapest: Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. <https://gyermekut.hu/pdf/Kaleidoszkop.pdf>

Borbély Sjoukje (2007): A fogyatékos ember családja. In: Csobay Miklósné (szerk.) *A FECSKE Szolgálat kézikönyve*. Kézenfogva Alapítvány, Budapest, 54-82.

Csiky Erzsébet (2014): Fejlődési zavarok korai felismerése. http://www.xn--nevelsitancsad-4gb6i0h.hu/bid50/Szakirodalom#Csiky-Erzsebet_Fejlodesi-zavarok-korai-felismerese

Kereki, J. (2020). A kora gyermekkori intervenció és fejlesztési lépései. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(1), 26-38. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.1.26.38>